

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre 10 frt — kr.
Félévre 5
Negyedévre 2 50
Egy órára 1
Egyes szám ára 4 kr.

Felolvasó szerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díj:
Hat hasábos petit sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű többzór
hirdetéseik alkuszint jutányos áron vétetnek fel.

Egyházi beszéd.

Írta és elmondotta a debreceni nagytemplomban 1900. október 31-én a reformáció évfordulati emlékünnepején: **Bróss Lajos** theol. akad. tanár.

Text. Jel. 14. r. 6-7. v. *És láték más angyalt az ég közepén repülni, kinél vala az örökkévaló evangyélium, hogy a föld lakosainak hirdető az evangyéliumot és minden nemzetségnek, ágazatnak, nyelvnek és népnek. Ki ezt mondja vala nagy szóval: félétek az Istent és neki adjátok dicsőséget.*

Egészen szokatlan s a mi evangyélium szerént reformált anyaszentegyházunkban történelmileg kifejtett hitünkkel ellenes jelenség, hogy templomainkban ugynevezett emlékünnepeket tartunk s isteniliszteletünk kereteibe vonjuk be azokat az eseményeket, melyek noha talán lelkünkben is visszhangra találnak, de a Megváltó személyiségével és életével szorosabb viszonyban nem állanak. Mi tudjuk, hogy a Krisztus és az apostolok tulajdonképpen ünnepeket sem szerettek s nekünk, ha a történelmi fejlemények alapján később voltak is, — a minthogy voltak és vannak is ünnepeink, — azok kizárólag csak a Krisztus váltás-munkájára emlékeztetnek s templomaink kapui nem nyíllottak meg soha a célból, hogy embereknek tömjénezzünk s ezeknek múlt érdemeivel dicsekedjünk ott, hol Istennek és az ő Krisztusának dicsősége lakozik. Mi a mi nagyjainkat megbecsüljük; neveiket emlékeztetünk táblájára felírjuk; de ünnepeink egyedül Istennek az ünnepei voltak a múltban s azok fognak lenni a jövőben is. — Anthropolatriát, emberimádást nem ismerünk, sem semmiféle formában el nem fogadunk és senki minket ezért ne kárhoztasson, sem hazafiságunkat, sem keresztyén voltunkat kétségbe ne vonja, mert Pál apostollal szólva, azok a különféle ünnepek „a következő dolgoknak árnyékai, az de a valóság a Krisztusé.” (Kol. 2. r. 17. v.)

S íme most mégis emlékünnepegyültünk össze ez Istennek szentelt ház falai között. És míg testvéreink a római egyház hívei éppen ezen az őszi napon borongó érzelmek között hervatag virágok erdejébe temetkeznek s a gyászról is fényűzést és dívatot csinálva koszorúkat fonnak, hogy mint a pogány római tévé, azokkal holnap, porladozó halottaik nyughelyét felékesítsék: mi ma az emlékeztetnek és a hálaérzetnek lelki virágait kötögetjük csokorba s szent érzelmek közepette ünnepejüket október 31-ik napját, nem azokért az emberi nagyokért, kik minden nagyságok mellett is csak emberek voltak s eszközök az Isten kezében, hanem azon kegyelemért és kegyelmi jótéteményekért, melyeknek áradata egykor ezen a napon szakgatta át a gátakat, melyeket az emberi önzés s papi nagyravágás

az Isten és ember között századokon át szívós kitartással rakosgatott. Igen! Ez a nap volt az, mikor az Apokalypsis írója által lélekben látott Angyal az ég közepén ismét megjelenik s kezében az örök evangyéliummal elindul, hogy hirdesse azt a föld lakosainak.

Azért hát sem múltunkhoz, sem hitelveinkhez nem vagyunk hűtelenek, ha ezen a napon lelkünkben felgyújtjuk az emlékeztet fáklyáját s az Isten nagyságos dolgait emlegetve, egyben megemlékezünk azokról a dicső reformátorokról is, a kik az Írással szólva „*semmiel nem gondoltak s a kiknek az ő életök is nem volt drága, csakhogy elvégezhessék az ő futásokat és azt a szolgálatot, melyet az Úrtól vettek.*” (Csel. 20. 24.)

S éppen e kettőnek, egyfelől az ezen a napon egykor megjelent isteni kegyelemnek, másfelől ezen kegyelem eszközeinek t. i. a reformátoroknak sorsa az, mi a mai napot minden igaz protestáns ember szívében az ellentétes érzelmek ünnepevé szenteli s a múltak mohlepte útjain visszafelé bolyongó emlékeztet arra tanítja, hogy ezen a földön minden nagyobb eszme áldozatot követel s maga az igazság is hervadhatatlan koronáját közöttünk többször nehéz harcok árán nyerheti el.

De hogy mégis több okunk legyen ezen a napon örvendezni, mint búslakodni, jertek s a felolvasott alapigék nyomán próbáljunk feleletet adni arra a kérdésre, hogy miéle evangyélium volt az, mit egykor a reformáció angyala a világnak hirdetett?

Te pedig Atya, Fiu, Szentlélek, Szent háromság egy örök Isten, ki erős vára voltál a mi apáinknak; az vagy nekünk is! Légy jelen közöttünk; segéld igyekeztünket, hogy a nevedben elhíntendő magvak jó földbe hulljanak s ott gazdag gyümölcsöket teremjenek!

I.

Az az evangyélium, melyet a reformáció angyala hirdetett, mint a Jelenések könyvének írója mondja az Isten félelmének az evangyéliuma volt, mert megtanította a világot először is az Isten igaz ismeretére.

Ai! Hogy Isten van, olyan igazság, melynek hívése egyidejű magával az emberrel. Azok között a velünk született ős fogalmak között tartozik ez, — a bölcselém tanítása szerént is, — melyek kezdettek lenni, mikor az ember lett, ha elmúlnak, elmúlásuk alkonya leend az ember utolsó szívdobbanásának s esze végső fellobbanásának is.

Fajunk múltja időtlen időkben vész el s száraz avar beedte; nehéz köd

üli azokat a nyomokat, melyeken az eszmélkedés visszamehetne oda, hol az élet szikrája legelőször lobbot vetett s annyi aeonok után emberi hang legelőször verte fel a bús csendbe merült örök időket. De ez időtlen idők homálya felett is ott lebeg az Úrnak lelke s mikor az ember szólani kezd azonnal nevének nevezzi őt s a szavakat megelőzőleg sejt gondolataiban s érzi szíve dobogásában. Ez az, mit a tudomány Isten önkijelentésének mond, eszünk, szívünk és a természet világában. S erről tesz bizonyosságot Pál apostol, midőn a pogányokról azt mondja, hogy „*van lelkiismeretjük és gondolatjuk, melyek egymást vádolják, vagy mentik.*” (Róm. 2. 15.) *hogy legyenek magok menthetetlenek*” S hogy a „*mi Istenben láthatatlan, tudniillik az ő örökkévaló hatalmassága és istensége e világnak alkotmányából és a teremtett állatokból megértetvén megláttatnak.*” (Róm. 1. 20.) Mintha mondaná: emberek emeljétek fel szeméteket és lássátok meg azt a titkos kezdet, melyet az univetsiumban csak a vak nem lát s tanuljátok ismerni őt, ki felettünk, alattunk, körülöttünk, bennünk s mindenütt a hol csak tér s abban élő, vagy élettelen valóság van, úgy jár előttünk, mint egykor Izrael előtt a pusztákban s örök betűkkel írta fel s írja ma is s írja mindörökké: „*én vagyok!*”

Valóban ker. atyámfiai! e dolgok Istenre mutatnak; ész, szív, lelkiismeret és a teremtett világ beszélnek „*az ő dicsőségét és az ő kezeinek munkáját hirdeti ama kiterjesztett erősség. Az egymásután következő napok bőséggel prédikálják az ígét nekünk és az egymásután való éjszakák tanítanak bölcsességre. Nincsen beszédük nekik sem ígékük mégis meghallattatik az ő szavok.*” Ezt mondja a zsoltáríró. (Zsolt. 19. 1—3.) A honnan valljuk a tudósokkal, hogy tulajdonképpen atheista nincs is; vagyis nincs olyan ember, ki Isten nélkül volna. Vannak igenis istenellenesek; de nincsenek Isten nélküli valók; a mint hogy a társadalomban vannak apagyilkosok, de nincsenek apa nélküli való emberek. S ismét csak igaza van a zsoltárírónak, midőn azt mondja, hogy a „*bolond szól úgy az ő szívében, hogy nincsen Isten.*” (Zsolt. 14. 1.)

Volt hát Istene s istenhite az emberiségnek a reformáció előtt is, sőt volt a próféták, a keresztyénség előtt is. — Krischna, Confucius, Buddha, Zarathustra és a többi vallásalapítók mindnyájan sejtették Őt s kiki a maga módja szerént tanította is; de éppen ezeknek a példája bizonyítja, hogy sem az ész, sem a szív sem a mindenség magában véve

Isten igaz ismeretére el nem vezérelhet. Hanem mint a bűjosónak a lelkét hevítő honszerelmen s az anyaföld távolból kéklő bércin kívül, útmutatóra van szüksége, hogy célját biztosan elérhesse: úgy szomjúhozta az emberiség eleitől fogva azt a fényt, azt a világosságot, melyben sejtelméi, titkos vágyai határozott alakot öltsenek s boldogító álmai édes valóságra váljanak.

S e fény e világosság sugarai ragyogtak fel a kijelentésben, mikor az *Isten szólott elébb az atyáknak a próféták által s az utolsó időkben nekünk az ő Fia által.* (Zsid. 1. 1.) A kijelentés volt legtisztább forrása az istenismeretnek s e forráshoz vezérelte el az Úr a szomjas emberi lelket.

Am a derűre csakhamar ború következett. A világ amazős ellenség a bűn előtt gyengének bizonyult. Hütlennül elfordul a szent forrástól; nemcsak, hanem balgatagul szeméttel behányja meghamisítja azt s újra bálványimádásba süllyed. Szomorú, de való igazság ez ker. ünneplő gyülekezeti!

Ime lássátok, ez a kijelentés azt tanította hogy „az Isten lélek és a kik őtet imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják.“ (Ján. 4. 24.) És a világ — a Krisztus katolikus egyháza! — nem érti; a pogány bölcselkedéshez fordul; feltámasztja Jeruzsálem, Athén és Róma ceremóniáit s az érzékiség vallásává süllyeszti alá a lélek vallását. Nem azt keresi, nem arra néz, mit hirdettek a próféták; miről tanítottak az apostolok és evangyelisták, hanem belemélyed Plató, Aristoteles philosoph hiájába s hamis elvek s veszendő roskatag rendszereken akarta felépíteni Istennek országát, melynek egyedül való fundamentuma a Jézus Krisztus. Az egyház elfordul a kijelentéstől s mint hasonló esetben, hajdan az Izrael, letér az útról, mely Isten igaz ismeretére vezet.

Feleségemhez*]

A »Debrecezen« eredeti tárczája.
(Val. sz. egy levélre.)

M-nek irtad meg kedves feleségem
Hogy apa vagyok és te anya vagy . . . ?
— Gyötri szívemet az öröm és szegény,
Lelkembe nyilatlik minden szavad,
. . . Te otthon egyedül árván magyadban,
Én itt a rabság gyötrelmei között . . .
Boldogságom egetől elszakadtam,
Kihez az Isten szent uja kötött

Te otthon sírsz kéjes jövőd felett,
— Én itt hazámnak sorsát siratom.
Nincs a ki letörülje könnyedet,
Nincs a ki lesimít-a homlokom,
. . . Megrizyelte szerelmünk a gabság,
Elszakasztotta egymástól szívünk:
Vadul marcangol a boldogtalanság
Gyilkos karmaival mindenünk.

Mért is szeret el engemet, — óh mért?
. . . Ez bűnöd lett az emberek előtt;
A ki nemesen eresz a honért,
Üldözik azt mint egy gonosztevőt.
. . . Miatam te is boldogtalan lettél,
Mert imárod az »Istent« és »házat«
Szegény asszony! bűnhődöl mert szeretted . . .
Oltárkepeidet elátkozák.

* Mutatvány a szerzőnek a »Rabság világából« czimű kiadandó versskötetéből. (Győző politikai üldözött felolvasott költeményei közül.)

A mi ezután következett, az már természetesen következménye volt az első tévelygésnek. Krisztus helyére a római pápa; halála által szerzett váltságunk helyére az egyház lép s mint hajdan a stoikusok, igaz, belső hit nélkül haszontalan külsőségekben keresik az emberek az üdvösséget. Hellas berkeiben a bálványáldozati oltárokon új tüzek gyúladnak; a római fórumon léha, erkölctelen s a világi élvezetekben elmerült papság tolong, — árulva fünek-fának a bűnbocsánatot — *pénzért* s nem a lelki töredelemben gyökeredző bűnbánat, igaz hit és megtérés feltétele alatt. És az első jajra elkövetkezik a második jaj. A bálványimádás tudatlanságot, lelkítési rabságot, babonát, halált nemzett s vala a föld ismét pusztá és ékesség nélkül való, mivel hogy megüresíté magát az Isten-től, ki pedig magát Fia evangyéliumában csodálatos módon kijelentette.

Ekkor jelenik meg az ég közepén a reformáció anyaga, hogy „a föld lakosainak hirdetni az evangyéliumot“ — mondván: „*féljétek az Isten és néki adjatok dicsőséget.*“

És mert az elmúlt századok minden baja, minden nyomorúsága onnan eredt, hogy az egyház a kijelentéstől elfordult, a reformáció tanítói (mert az evangyéliumban sokszor ezek nevezetnek angyaloknak) felkeresték ismét a csodaforrást s abból merítve oltogatták az igazság után epedő lelkek szomjuságát.

Luther ki a zsidó, Zwingli ki a pogány elemektől tisztította meg a Krisztus vallását; Kalvin ki puritán lelkének lángoló lelkesedésével támadt meg minden üres és léha ceremóniát és a többiek, kik utánok jöttek, közöttük a magyar reformátorok is, Dévai Bíró Mátyás, Erdősi János, Kopácsi István, Sztárai, Szegedi Kiss István, Méliusz Péter, kiknek nevét kell hogy ismerje minden magyar protestáns ember, a kijelentésből, a bib-

liából prédikálták az igazságot, mely őket szabadokká tette.

S ezzel bezárult kapuja annak a sötét korszaknak, mikor az emberiség keresztyén akart lenni Isten igaz ismerete nélkül. Most már tudjuk, hogy a mi Istenünk lélek, kit sem képekben, sem szobrokban kiabrázolni nem lehet, mert őt befogni az egek egei is elégtelenek. Tudjuk, hogy a külső fény, cifra művészet, pompás áldozatok, zajos misék mit sem érnek, mert mindezek az Isten előtt el nem törölhetik a bűnöket. Tudjuk, hogy hiába szakgatjuk meg ruháinkat; hasztalan vezeklünk porban, hamuban, búcsújáró helyeken külsőleg, szívet, lelket követel az Úr, mely legyen az ő temploma lakozzék abban az ő érzékiség nélkül való igaz imádása.

Régi s az apostolok által Rómában, Athénben, Jeruzsálemben Korint oszlopcarnokaiban az egész világon prédikált evangyélium volt ez az Istenről. Am a századok alatt feledésbe ments csak akkor kel ismét szárnyaira; akkor futja át újlag a világot, mikor a reformáció anyaga az ég közepén megjelenik s kezdi hirdetni a föld lakosainak a régi igazságot.

Ime ezt köszönhetjük elsőben is a 16-ik századbeli hit-újításnak.

II.

De köszönhetünk mást is. Isten félelmenek az evangéliuma volt, a mit a reformatio anyaga hirdetett, másodsor azért, mert megtanította a világot a Krisztus igaz ismeretére is.

Ker. atyámfiai! Az úgynevezett világvallásokban, milyenek a muhamedanizmus, buddhizmus, vagy az irániak vallása, mindenütt azt látjuk, hogy Isten és ember között van egy közbenjáró, ki bűnös és boldogtalan világ számára a váltságot nemcsak hirdeti, de saját személyében meg is valósítja. Meg volt ez a keresztyénségben is. Már a paradicsom küszöbén ígérte tétetik reá nézve, midőn

háton sietett előre s csakhamar helyreállítá a csatarendet.

Általános megrobanást rendelt a vadász-laktól a balraeső hid ellen.

Pördült a dob, támadni kellett!

De ki menjen előre a bizonyos halál ellen? — Damjanics, hadtestének élén, elől a legnagyobb vészhelyen, mintha a halált kergette volna, osztá parancsait s versenyre buzdíta vitéz zászlóalját s rögtön ezt eme dörgő vezényszava: »Rohamra 3-ik zászlóaj, előre!« Eljen Damjanics! éljen a haza s kiáltások közt dobzó buzdítása mellett rohant a 3-ik zászlóaj, melynek élén Földvály Károly állott, daczára az ellen halátszóró agyukartacs- és puskagolyó zaporának a hidra s azt a 9-ik, 48-ik, Schwarzenberg és Ferencz Károly zászlóaljok segítségével bevéve s rajta villamként átbogott s az ellenfélt nagy vesz tésséggel visszaverte.

Sok jeles hazafi veszté el ezen ostromnál becses életét, de jóval többen az ellenféltől.

Különösen a hidon s körüle, dombok emelkedtek a holttestekből. Báró Visthóf a 3-ik zászlóaj fia, de hős és harczedzett főhadnagya, később századosa is e harcban rogyott össze sebében: még akkor is hadonazván kardjával, hangoztata szavát hogy: »Előre!«

Földvály Károly, a 3-ik zászlóaj őrnagya, hős magaviseléréért a katonai érdemjel III-ik osztályával diszítettett föl.

A nevezett zászlóajakon kívül, vitéz ma-

Érzem a gyönyört, hogy Isten megáldott
S gyümölcsözővé tette lelkemet:
Adott hü életársat és — családot,
Ki velom együtt örül, sir, gyűlöl, szeret.
. . . De fáj az a gondolat, hogy gyermekünk
Rab hazának lesz üldözött fia —
S ezt a sorsot, a melyet mi szenvedünk
Néki is meg kell majd siratnia.

dr. Király Péter.

A piros sapkások.

— Baltazar Lajos, volt honvédtiszt naplójából. —

(Tápió-Bicske április 4-én, 1849.)

A nagyhirű bicskei csata előtt előljárbán április 2-án Hatvan mellett kapták ki a német sógerek a hatvanat s tetemes veszteséggel, összeavart tömegekben futásban találtak megrakodást.

E csatában a 3-ik zászlóaj, miután a tartalékok képezte, nem jutott lövéshez. Eme kárpótlás fejében azonban kijutott nekik bőven a jó- és rosszából április 4-én Bicskénél.

Az első támadást az első hadtest Klapka tábornok vezénylete mellett kísérté meg de eredménytelenül; mert az ellenfél túnyomó erejének nem áthatván ellent, visszahuzódni kénytelenített.

E közben Damjanich 3-ik hadtestével lo-

az Úr a csábítót megfenyegeti. S ez a proto-evangélium több ízben újul meg proféták ajakán, míg végre az idők teljessége betelik; megszületik a Násáreti s felhangzik az örvendetes hír: „*úgy szereté Isten a világot, hogy az ő egyetlenegy szülött Fiát adná, hogy minden valaki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem örök életet vegyen*“ (Ján. 3. 16.). Ezzel a váltás alapja az isteni szeretet lön. Az Isten, aki a maga fenségességében megfoghatatlan, láthatóvá lesz a Fiában, mert hiszen Ő és az Atya egy s a Szentlélek által tudtára adja a világnak, hogy „*egy az Isten, egy a közbenjáró Isten között és az emberek között az ember Krisztus Jézus* (I. Tim. 2. 5.) és hogy „*más fundamentumot senki nem vehet azonkívül, a mely egyszer vettetett, mely a Jézus Krisztus*“ (I. Kor. 3. 11.) s végre, hogy „*semmi kárhoztatások nincsen azoknak, kik a Jézus Krisztusban vannak*“ (Róma 8. 1.), mert „*mindenestől fogva megtarthatja azokat, kik ő általa járúlnak Istenhez*“ (Zsid. 7. 25.).

Adva volt tehát az Isten ismerete mellett a Krisztus ismerete is. Ő vala „*amaz igaz világoosság, mely megvilágosít minden e világra született embert . . . de a világ őtet meg nem ismeré*“ (Ján. 1. 9—10.). Századok múltak el s ezeknek sírjába a lászállott a tiszta evangélium napja is. Az egyház határai egyre tágultak s milliókra szaporodott azoknak száma, kik a Krisztusban nyert örökélet kútfejeire szomjúhozta. Am az v kúttó a szomjúhozók elől elrejtetett; az egyedül való fundamentumra az emberi önzés légvárakat emelt s beköltözött azokba nem a Krisztus lelke, hanem az a sivár s minden erkölcsi tartalom nélkül való kalmár szellem, mely a lelkerekre rabszolga szíjakat fűzött s le-tördelte magasba törő szárnyait észnek, szívnek, gondolkodásnak s lelkiismeretnek.

És a közbenjáró Isten és az ember között többé nem a Krisztus volt, hanem az egyház s annak élén a papság és a római pápa. Váltághalála semmi; a képek, szentek és ereklyék tisztelete, — az minden! Nem az Isten kegyelme, hanem az emberek érdeme; nem a Krisztus, hanem Róma közbevetése!

Igy fordult a világ ismét egyet . . . visszafelé! S a lélek bensőségébe helyezett vallás helyébe így lépett a külső pompa, cifra hiúság, emberi nagyravágyás ama pogány színezetű rendszere, mely a Krisztust nem, vagy legjobb esetben is félreismerte.

S jött a reformáció angyala! Mint Pál Athénben az álmélkodó bölcseknek, úgy hirdetett Luther, Zwingli, Kálvin és a többi halhatatlan új és mégis régi evangéliumot a népeknek a Krisztusról, arról az igaz világosságról, kit a világ nagy időkön át nem ismert. És lön ébredés mindenfelé! Mintha hosszú s nehéz álmok ködéi foszlottak volna szét s a feltámadás hajnalának szelid lehellet suhant volna végig a föld ormain és völgyein, megmozdultak a lelkek világszerte s a szabadság, élet, hit, remény, szeretet galambjai szerte hordták a szellem szárnyaival az eszméket, melyeknek magvaiból az új korszak evangéliumi s a Krisztust igazán ismerő vallása megszületett.

Atyámfiai! A tudósok azt mondják, hogy itt ezen a földön az új életcsirák és a fajok előállás a most ismert természeti erőkből és törvényekből soha meg nem fejthető. Haném pusztá fejlődési korszakok mellett kellett lenni úgynevezett teremtkorszakoknak is; — kellett lenni *világtavasszoknak*, mikor az Úr kibocsátá a maga lelkét s e földön megújultak mindenek.

Ilyen világtavasz volt a reformáció is, csak hogy nem a természeti, hanem a szellemi erkölcsi világban, mikor az Úr

lelke közvetlenebbül nyúlt bele az emberiség történelmébe s életet fuvallott a Krisztus nélkül elveszett holt tete-mekbe.

Mindaz, a mit az új idők nagyot, szépet felmutatnak, ott fogamzott meg a reformáció méhében. A szabadság, egyenlőség, testvériség eszméje belőle indul ki. Az általános emberszeretet erénye erre támaszkodik. Az istenfűsű nagy gondolata benne gyökeredzik s ha van megelégedés, boldogság, lelki nyugalom a szívekben, azt a boldogok és szenvedők, szegények és gazdagok egyedül ennek köszönhetik.

Ime ezért becses nekünk az evangélium, melyet a reformáció angyala egykor legelőször ezen a napon hirdetett.

—
És most mielőtt e helyről leszállanék, még néhány röpke szót.

Az új korszakok a világhistóriában szintúgy, mint a természetben rendesen nagy mozgalmak és átalakulások fergetegében szülemlenek s e fergetegek tüzei a sötét borulatból sokszor még a távolból, még az ég pereméről még idők múltán is vissza-visszavillámlanak. — Így történt a reformációval is. — Annak angyala átrepült az ég kárpitjain s aztán letette kezünkbe az evangéliumot, hogy azt ne csak hiven megőrizzük, hanem hirdessük minden nemzetségnek, ágazatnak, nyelvnek és népeknek s ne legyen senki a világon, ki igaz ismeretére el ne jusson Krisztusnak és az Istennek. Ez a feladat örök s megöldésében minden igaz protestáns emberre komoly munka vár. De ne feledjük, hogy a viharok végképpen felettünk nem ültek még el. Sőt mint Luther amaz örökszépségű énekében, mely itt csak kevéssel ezelőtt hangzott el, — mondja: „A mi régi ellenségünk, Háborog velünk. Erővel fegyverrel, Merész csalárdsággal És minden nagy hatalmasággal“. Különösen hazánkban is és

gavise'etükert, kiemelendők még a tűzerek, huszarok, szóval a biestei győzelem dicsőségére vált az egész 3-ik hadtestnek.

Isaszeghi csata április 6án 1849.

Nem volt a szegény honvédeknek sem éjjele, sem nappala, sem ünnepe, sem hétköznapja.

Egyaránt harcolt ó a csaták zajában, küzdött az elemekkel s gyakorta még a tápot is nélkülözni kellett. Alig fejezte be egyik csatáját már is kezdődik a másik,

Eme eset állott be emez idő táján is. Ápril. 6-án, éppen nagypénteken, Úrunk halála napján az isaszeghi harc téren száznál több ágyú dörgése hirdeti, hogy két nagy ellenség uóz farkas szemet egymással. Nem vesztogelt itt senki, el volt foglalva az egész hadsereg.

Egymást követé, az iszonyatos ágyuzás, roppenytűzés, fegyverropogás, és szuronytámadás.

A harc változó szerencsét folyt. éppen midőn az ellen lovasdandárt a Hanuover huszárezred megrohanta lehető sietséggel vágtatott Damjanics a 3-ik zászlóaljhoz s azt az erdőbe, az ütközet balszárny felé Klapka hadtestének segítségére sietteté, s azonnal gyors léptekkel haladt is az erdő felé; de baladását nemileg hátráltatá az ellen roppenytűjének záporá.

A koczka az ellenfélnek látszik kedvezni s a győzelem már az osztrák hadsereg kezében vala, mert a balszárny Klapka ve-

zérlete alatt már futásnak eredt. Ekkor érkezett meg a 3-ik zászlóalj s megjelenése egészen új fordulatot adott az ütközetnek.

Erdőbe érkezékor első teendője vala a Deutschmeister gránátosok által bekerített Klapka honvédsapát megmenteni. Mi végből Földváry Károly a 3-ik zászlóalj parancsnoka szuronytámadást vezényelt a gránátosok ellen, kik, kik amidőn észrevették a 3-ik zászlóalj erélyes megrohanását, rögtön felhagytak a mar bekerített honvédsapattal (tusájukkal s magokat tömegben vonván, össze, iszonyatosan kezdtek tüzelni a 3-ik zászlóalja.

Midőn még Gödöllő felől több zászlóalj jöven segítségükre, kétesnek látszék a magyarok győzelme; de mégis Hadur honvédeknek itélé a diadalt; mert épen e valságos percekben, a magyarok e kétes helyzetében megérkezett Aulich hadtestének egy része, melynek hallatára azonnal a már huzamosabb idő óta küzködő 3-ik zászlóalj szuronyt szegezve elszántan rohant az ellenség túlnyomó ereje ellen s az osztrák teljesen megveretett s leirhatatlan rendtelenséggel futamodott meg.

Gonosz egy tu a volt ez, melyet remületessé tett a golyók zápora, folytoni roppenytűk hullása, az erdő égése, füst, felleg, nagy zaj s az elesettek halálhőrgése és végvonaglasa.

A megfutamlott ellenfél üldözésének csak a napnyugtá vetett véget.

Nagy volt a veszteség mindkét részről, de sokkal nagyobb volt az ellenpartiake. Sok jó magyar bajnok feküdt a harc téren, hős halál találv.

E dicső isaszeghi győzelemért Kossuth Lajos a haza nevében köszönetet szavazott az itt működő magyar hadseregnek.

(Vác ostroma ápril 10 én 1849.)

Az isaszeghi csata után ápril 8-án az egész magyar hadsereg Kossuth előtt leptett el s ápril 10-én Lucsko, esős időben Vácot vette ostrom alá.

Néhány órai ágyudurogtatás és előrsi csatározás után a harmadik hadtest, melynek élén Damjanics állott, meghátráltata az ellént s Kápolnáig nyomult. Hol csakhamar véres harc fejlődén ki, mert az osztrák hadsereg Gacz tábornok vezetése mellett a Dunaparton s a kápolnához közel eső hid mögött erős állást foglalt el s jó ideig makacsul védelmézte magát. Erre a rendíthetetlen bátorsávu hős, Földváry Károly alezredes, a 3-ik zászlóalj parancsnoka rohamot vezényelt a hid mögötti tömegre s felfogó a lengyel légő lobogóját s »Előre, utónám fiuk!« szavak dörgésével rohant zászlóaljával a hidnak, de az ellenség sortűzeléssel kilöve Földvári alól kedves lovát. Ez eset után csak annyi időre vonult vissza, míg másik lovára ülhetett s újból kirohana, de kidőlt a másik lóva is.

Eme forró és küzdelmes idő után vegre saját 3-ik zászlóalj lobogóját megragádvá, a legnagyobb elszántsággal rohant elő a 3-ik,

éppen napjainkban nehéz időket élünk. „A Krisztus dicsőséges evangéliumának világossága sokaknak nem fénylik” (2. Kor. 4. 3—5) s fojtogat bennünket a régi hazugság, hogy „elvegye a mi koronánkat s meg ne tarthassuk azt, a mi nálunk van” (Jel. 3. 11.) A veszedelem nagy és komoly s a nehéz harc megharcolásában mindnyájunk egyetértésére van szükségünk. Erre az egyetértésre hívlak fel benneteket. A ki velünk nincs, ellenünk van s ne felejtsük, hogy győzelemre csak azon lobogó alatt juthatunk, melyre jelszavak gyanánt „Isten és Krisztus” van felírva. E lobogó alatt küzdöttek protestáns elődeink s ez alá hív a hűség, a becsület, a kötelességérzet bennünket is. Könnyű diadallal magát senki ne kecségtesse; de oka sincs és ne is legyen senkinek a kétségbeesésre. Mint egyik halhatatlanunk mondotta: „a földet felszakgatják; elkészítik s úgy terem benne arany kalász. — E hazá s e hazában egyházunk kies völgyeit is össze-vissza szakgatták az események. Vér öntözött göröngyei között, sötét barázdái alatt a nemzet remény-magvai szunynyadják téli álmukat. De Isten felhozta jöltévi napját, ez elhozza a tavaszt s termékenyítő sugarai e remény-magvakat életre keltik”. (Gróf Mikó Imre) A protestantizmus a lélek földjébe vet; veti az örök igazságok magvait. Erős várunk nekünk az Isten, hogy e magvak nem rothadnak el terméketlenül, hanem kikelnek; felnövekednek; gazdag aratást adnak. — e nép boldogságára, — Isten és a Krisztus dicsőségére. Amen.

Thaly Kálmán beszéde.

— (A tronörököségi kérdésért cserébe kérjük Rakóczy hamvait.) —

— Elmondta a képviselőház 7-iki ülésén. —
Thaly Kálmán: T. ház! (Halljuk! Halljuk!) Megvalom, mikor felszólalok ezen

utánna a 9-ik zászlóalj s a longyel légióval puskagolyók és roppentyű tűzza orában bronzasztó ördöklések közepette diadalmasan hatalmába kerítte a hidat s az ele tóduló ellen-séggel szembe szalott, mely azonban ki nem alibátván a vitéz zászlóalj szuronynyali támogatását, csakhamar futasnak eredt s rövid idő alatt Vác ostrommal bevétel.

Az utcai harcban rémítő meszarást vitt véghez a honvéd-ereg.

Göcz tabornok talán még akkor is reménykedett, mert tele torokkal kiáltozta: „Vorwärts, nicht retieren!” de biz ők csak megretiráltak s maga Göcz tabornok is lebukván lováról, néhány órai kínok után kiadta lelkét. Az osztrák hadserög vesztesége nagy volt.

A derek váci polgárság örömrivalgások s éljenzésekkel üdvözli honvéd testvéreit; fazekakban, dézsákban hordta eléjük utcára a sok jó bort.

A váci szépek pedig virágkoszorút dobálnak ujokba és csókjaikkal enyitettek a győzelemben elittkadt hősokeket. Damjanics, a 3-ik hadtest tabornoka s Földváry Károly alezredes, a hős 3-ik zászlóalj parancsnoka egyenlő bátorságot és ügyességet mutattak a csatában.

Földváry Károly alezredes, hősi élezzant-mágért s vállalkozó szelleméért Meszaros Lazar hadügyminiszter tavolletében gr. Battyányi hadügyminiszter által a magyar honvédi vitézség masodosztályu érdemrendjével tiszteltetett meg.

nagyfontosságú tárgyhoz, óhajtottam volna, hogy a szokott sorrend szerint a tulsó t. oldalról következett volna szónok és azután tehettem volna meg az előttem szóló tuloldali szónok felszólalására igénytelen megjegyzéseimet.

Kubik Bela: Rossz a javaslat, nem lehet mellette felszólalni!

Thaly Kálmán: Miután azonban ott nem jelentkezett szónok, igenis készen állok és a magam véleményét szívesen elmondom, csak kérem a t. haznak nagyrabecsült figyelmét.

Igen sajnálom, hogy másnemű hivatalos elfoglaltság ep a megelőző órákban gátolt abban, hogy t. barátom Eötvös Károly szónoklatának elejét hallhattam volna, mert arról értesültem, hogy ő is előhozott az 1722/23. évi törvények keletkezésére vonatkozó némely történelmi adatokat. Így tehát megeshetik, hogy egyben vagy ma-ban esetleg ismétlésekbe bocsátkozom, a mire nézve szíves elnézésüket kérem.

A tegnapi nap nagy szónoka a maga, mar közismeretű és közcsodalatban részesülő dialektikájával kifejtve a kérdés jogi részét, olyan elesen, a mint arra rajta kívül t-lán csak nagyon kevesen volnának képesek, érintette beszédében, hogy minő volt a helyzet az 1722/23-iki törvények megalkotásakor. Ezt a helyzetet azonban az ő tárgyához kepest illesztetia az örökösödesi helyzettel, az akkori genealogikus viszonyokkal, a dinasztia akkor élt férfi- és nőag tagjainak viszonyával a trónhoz. Szilágyi ah-lyzet vázolásában, az ő fejvett témájához kepest, erre szorított. En viszont részletetni akarom és ismertetni fogom igénytelen felszólalásommal, na csak vázlatosan is — mert különben a kérdés nagyon messzire vezetne — hogy mi volt a helyzet a nemzet részéről. (Halljuk! Halljuk!)

Vázolni fogom a közhangulatot ezekben az időkben, a mely lehetővé tette, hogy oly kuszt, sokszor szövegében is laza, egymásnak ellentmondó szövegű törvényt alkossanak a minő az 1723-iki törvény is. Mert senki, a ki komolyan olvasta azokat, nem fogja allithatni, hogy azok valami mintaszerű szabatsággal vannak megszerkesztve. Vázolni fogom, hogy minő volt egy általában annak a nemzedeknek a hangulata, a mely képes volt annyiról lemondani és a mely képes volt olyanokat elfogadni, a minőket elfogadott és mi-ők voltak azok a körülmények, amelyek e hangulatot megmagyarazzak és egyáltalában, hogy az azon korszakot megelőző nagy idők szomorú végé miképen gyakorolt befolyást a közvéleményre és a nemzedek hangulatának olyanná tetelere, hogy képes legyen azt a törvényt, a melyet most úgy ismerünk, elfogadni. (Halljuk! Halljuk!)

Szólanom kell itt a talánosságban az időkör, azoknak némely tényezőiről, kik abban az időben éltek és hogy miféle emberek voltak azok a történelem tanúsága szerint. (Halljuk! Halljuk!)

Tudjuk, hogy azzal az ideális lelkű nagy magyarral, a ki a nemzetért, a mióta él, a legelőbbit aldozott, II. Rakóczy Ferenczcel színe-java a magasságnak, a kik akkor táborban szerepeltek: a Bercsényiek, Csákyak, Forgachok, Zayok, Vayok stb. külföldre menekültek és megszűnt itt az országban minden ellentállás. Tudvalevő, hogy egy kis aulikus part, Esterhazy Pal nádorral az élen, Koháry Istvannal és másokkal a beke után magához ragadta a kormányt. Ezeket akkor bizony bosszu is vezérelte s a kiöldözöttek elkobzott birtokaiban való osztokodás vágya, hogy a maguk karait pótolhassák. Továbbá tudjuk, hogy I. József király meghalt 1711-ben és Károly, a kit 1712-ben koronáztak Pozsonyban királylyá, akkor még Barczelonában időzött, a hol a spanyol királyi székért hiába harczolt, mert Anjou Fülöp nyerte el Bourbon Fülöp után. De meg mielőtt haza érkezett volna Károly, az aulikus magyar part részéről meg kezdődött a fejedelem kegyért való versengés. Hogy azt minél inkább megnyerhessék, mindent és mindenkit meggyanúsítottak az udvarnál, a ki valaha részt vett a

szatmári békekötést megelőzőtt háborukban s azokban tényező volt, úgy hogy a Rakóczi korszakrepülőinek azon része, a kik idehaza maradtak és nem emigráltak, kénytelenek voltak teljesen visszavonulni birtokaikra, kivéven azokat, a kik még a szatmári békekötést megelőzőleg nyílt árulok lettek, amilyen volt Szluha Ferencz is, akiről majd még életrajzi adatokkal szolgálok, hogy lassuk, ki volt ez a pragmaticasancio apja.

Mondom tehát, Rakóczy hívei inkább visszavonultak, meg oly kiváló alakok is, mint Raday Pal, a kik mint irót is örökre feljegyzett az irodalomtörténet, és mások, akiket nem akarok említeni, mert nem akarok hásszadalmas lenni. (Halljuk! Halljuk! e szelső baloldalon.) Legfeljebb, ha az országgyűlésen részt vettek, de ott is, például a protestán-ok, csak a maguk vallásügyi szerelmének hangoztatására szoritkoztak, politikai vonatkozásokat alig mertek tenni, mert gyanuval kísérté az aulikus part mindenzavát azoknak, akiről tudva van hogy a háborukban szerepet vettek. Egyedül Károlyi Sandor kepez kivételt, akit mint fő tényezője a szatmári békekötésnek, azontul is megariotta szerepét, de tudjuk, hogy ő Palfy Janossal tökéletesen egyetértett, és az udvarnál is kedveségre jutott azáltal, a mit végrehajtott. De ez csak egy ember volt, én pedig ez összesegről akarok szólni, Mikor a hazafiak laták, hogy a nemzet nagy tömege az ország ügyvitelénél mennyire háttérbe van szoritva, és a régi aulikus-part intéz mindezt és pedig a szabad-ag zászlóvivői ellen és a legnagyobb gyűlölettel, természetes, hogy elkecsereedés és csüggedés fogta el őket, és ez a hangulat miédinkább emelkedik, minel inkább közeledünk a pragmatica sancio évéhez. De mesterségesen is igyekeztek ezt a csüggedést a nemzet elcsüggedését előidézni, azért, hogy annál könnyebben keresztülvihessék, megvalósíthassák, azon célzatokat, amelyeknek egyike a pragmatica sancio is volt. (Úgy van! Úgy van! a szelsőbaloldalok.)

Előidézték elkedvetlenítéssel, fenyegetéssel, sőt előidézték kimpadda, vérpaddal és irtózatoss lefejezésekkel is, a melyekről a történelem nagyon keveset beszél, mert ezeket röp-pantul titkolták, egész az utóbbi időkig. Csakis az archivumok poros aktaiból jöhettünk rá, hogy ama tizesztendő alatt, amely 1712-től 1722-ig eltelt, micsoda előkészítési processzus ment végbe, hogy rálehesen birni a magyar nemzetet arra, hogy elvégre úgy neadja a derekat, hogy akármit elfogadjon, a mit Szluha Ferencz szoviraggal íggyesen és telítve indítványozott: de ha kell még rosszabbat is elfogadtak volna. Ezt természetesen fogja tanálni az, aki a delognak az előzményeit ismeri. Természetes, hogy a gyenge jel emek ezen közben irtózatossan elhajlottak; akkora vátozásokon mentek keresztül, hogy azok az emberek, akik a legnagyobb száju kuruczoknak tettek magukat, a szabadsagháboru eveiben, partjuknak egyszerre a legutalatosabbán hátt fordítanak az udvari befolyások alatt, hogy kegyet érjenek el. A történetkutatót és az embert igazán az embergyűlölet, az utalát érzésének kell eltöltenie, a mikor a szolgál lelküségnek azt az iszonyatos csuszó-mászó elharapodását látja azoknál sz embereknél, a kik azelőtt a legnagyobb sajhősök valának. Nekem egyszer az lett volna a feladatam — bocsánat a sinceritásért, de a közügyre tartozik — hogy az igen nagynevű történet-írók és államférfiunk boldog emlékü Szalay László halála által felbeszárított munkat folytassam.

Feladatommá tetetett irni erről a korról igen igen magas helyről, nem az udvari helyét érve, hanem irodalmilag magas helyről, báró Eötvös József későbbi kultuszminiszter által. Akkor meg nagyon fiatal ember voltam. Egész lelkesedéssel fogtam hozzá a korszak tanulmányozásához, kutatásához, de az az epé, amely bennem ezáltal keletkezett, előbb-utóbb megölt volna, ha folytatom ezt a dolgot. Próbalkoztam többször, az iróttal eldobtam magamtól, újra felvettem, végre arra a meggyőződésre jutottam, hogy ha csak az embereket megutálni nem akarom, tovább ezt nem folytathatom. Elmentem tehát báró Eötvöshöz, s megmond-

tam: Erre a munkára nem vagyok képes. — Vitriolba kellene mártanom a tollat, mikor erről írok, mikor kutatom ezt a kort, annak a karaktereit azt a sok köpenyforgatást, utálat fog el; nem vagyok képes higgadtan írni. — Engedje meg, de ez a korszakot nem írom meg soha. Nem bírtam magamon erőszakot tenni, de nagy kutatásokat indítottam a leveltárakban és ezeknek a kutatásoknak az eredményét fogom egyrészt érinteni mostani felszólalásomban is, természetesen csak nagyon vázlatosan, mert különben nagyon messze vezetne. (Halljuk! Halljuk!)

Egyszer csak híre támadt az 1712-iki országgyűlés alatt és oly emberek is, mint Pálfi és Koháry meglepetéssel hallották — és nem tudták az ellenkezőt — hogy Rákóczi Ferenc elfogadta a kegyelmet és Bercsenyivel és egész kíséretével utban van; Nagy-Szombatnál jár és bevonul Pozsonyba. Nemelek részéről nagy örömezővel fogadtatott e hír, mások nagy felellemmel vettek; azok t. i. akik jószagaikra spekuláltak, de a hír olyan soká tartotta magát Pozsonyban, hogy az alatt nagy fordulatok történtek.

Azt sejttem, hogy e hirt Rákóczi emissziáriusai terjesztették, mert tény, hogy voltak a pozsonyi országgyűlésen emissziáriusai, nem mondom Szendrői Török András vagy Raday Pál, akik szívvel lélekkel ragaszkodtak fejlődükhöz és bucsuleveleik valóságos reverzálisok, de titkos küldöttek voltak ott kik szondirozták a hangulatot. — Az egyik Nemes Kosztolányi Jávorka Adámot e is fogták Pozsonyban, a ki Ocskayt valamikor elfogta, a ki utóbb francia huszárezredes is volt, aztán lengyel brigadéros lett. Ezt a Jávorkát elfogták és levítették mint veszedelmes embert a budai várba. De nem igen tudták, mivel van dolguk, mert a budai vár börtöne mánap üres volt; Jávorka etűnt. és egyszerre csak Bercsenyi Miklós előtt jelentkezett Lembergben és megmondta, hogy mic-oda hír jarta be az országot. Forgách Simonnak is volt embere a pozsonyi országgyűlésen. Én azt hiszem, hogy ezek terjesztették azokat a híreket, hogy a hangulatot részben zavarták, részben elénkíték, hogy maga Rákóczy is jön és részt vesz a királyválasztáson. Természetes, hogy az ilyen hangulat nem volt alkalmas arra, hogy azon az országgyűlésen a női ág örökösödését is előhozzák.

A neoacquistika commissio puhító szerzősége a keményebb feju magyarok részére.

De a dolog még tovább fejlődik. Felső-Magyarország volt fészke a szabad-agharokoknak; Kassa környékén újabb mozgalom indult meg; a mint a leveltárakból nyomoztam, Lipótól Szabolcsig terjedt ez a mozgalom. Titkos parancsok adták ki, hogy a mozgolódó elemeket, a kik állítólag az erdőben gyülekeztek, el kell fogni. Elfogják Czelder Orbán volt brigadéros, Pongrácz János ezredes, Belezna János ezredes, a kik mind Rákóczi alatt szolgáltak. Belezna hatodmagával Lipótvárra hurcolják, amazokat tizegyedmagukkal Kassára. A hadi alalmi s több leveltárban kutatattam, de nem esnek meg a vallatási jegyzőkönyvek; egy hisztorikus sem tud rólok. Magyar historikus nem juthat hozzá, az aulikusok pedig elhalgatják. A Czelder-féle főbenjáró pörnek husz év óta nyomat alig találom, úgy eltűnt; egyes részletek vannak Rákóczi ezen vitéz brigadérosára vonatkozólag; az egyik adat szerint előbb a kezét vágta le, azután a fejét, a másik adat szerint kerékre törtek tizegyedmagával Kassán. Pongrácz Jánost úgy agyonfirturázták, hogy az iszonyu kínzások következtében meghalt. Olvasom erről a delegatum judiciumnak — mert mind ezek dolgoztak ez-ken a helyeken — a feliratát Bécsbe, hogy mit csináljunk, mivel ez a Pongrácz a kínzások következtében meghalt, és nem lehet tehát rajta végrehajtani a halálítéletet. Megvan a Hof-Kriegsrath felelete, a mely rendel, hogy igenis végre kell hajtani a holttestén. (Mozgás.) Szólt pedig az lefejezésre és négygyé vagásra. Kassa négy kapujába tették ki a négygyé vágott testét, fejt pedig egy szál vitorlagombon a bastyatorony tetejére, a mely alatt raktár volt. Utóbb a kassai polgárok panaszaival kéri, hogy nem mer senki a

raktárba menni, mivel a tetején ott van a Pongrácz feje és a hollók lakmározna rajta. Így végre megenged e hat hét után a haditanács, hogy levegyék onnan a fejét és aztan temessék el a bitófa alatt. Így bánták a többiekkel is, a szerencsésen kiszabadult Belezna kivéve; Lipótvárról 5--6 embert végeztek ki. Ezeknek a pereknek az aktáit mind megkapni nem lehet, de megvannak a részletek, a melyeket érintettem: magam olvastam azokat a hadi leveltárban. Erdélyben is elkezdtek, Déván volt a mézarszék, egy Menyhard János nevű és többeket kizoztatott meg és akasztatott fel Vilmont generális, hasonló vádak alapján.

Sokat hozhatnék fel, de elég ennyi a rémitésnek ezen példáiból. Rémitőbbeket nem is lehetne felsorolni. Nem karhozhatom érte az akkori uralkodót, de a spanyol tanácsosait, hisz azoknak a tanácsain indult és a spanyol módot alkalmazták szerencsétlen őseinkre is. Így folyt le az a 12 esztendő, a mely az 1712-iki koronázó országgyűlés, az állítólagos horvát pragmatica sanctio, és magyar pragmatica sanctio meghozatala közé esik. Mégis a puhítgatásoknak ilyen mindennemű, kevésbbé drasztikus és rettenetesen drasztikus eszközeinek alkalmazása meghozta a kívánt eredményt, mert én szolgálom nemzedéket történetünkben, mint a minővé ez a generáció lett, nem lattam soha, úgy, hogy nem tudtam a kor történetét megírni, mert utálattal töltött el azon embereknek rettenetes átalakulása, a kiket megelőző időkből másoknak ismertem.

Én részemről a tárgyalás alatt levő törvényjavaslatot álláspontommal fogva is, de mert ez a pragmatica sanctio még további megszorítása, hiszen bele magyarázza a feltételek közé, hogy a morganiikus házasságból származó utódok a trónra igényt nem formálhatnak, mondom, már csak azért az egyért is, de meg az elvtársaim által kifejtett többi okoknál fogva is, természetesen, nem fogadhatom el. De ha már Pálfi Miklós és Szilva Ferenc is azon tanácskoztak, hogy mit kérjenek reprezentációként az akkori rendek, én is ezt vetem fel és a t. miniszterelnök urhoz egy igen alázatos kérdést intézek, semmi másból, mint hazafias idealizmusból. Én nem vagyok olyan prózai lélek, mint Szilva Ferenc volt, hogy az érseki prefektusságot kérjem, vagy más ilyesmit (Derűtlenség), hanem egy id alis dolgot kérek. Az kétségtelen, hogy ha az igen t. miniszterelnök ur a legmagasabb körök óhajlásának megfelelőleg ezt a törvényjavaslatot becikkelyeztetni, ezáltal — én legálabb úgy kepelem — a koronának kedves dolgot cselekszik. Arra kétem tehát, hogy miután ezt megcselekszi, cselekedjek egyszer mind valami kedves dolgot a nemzetnek is, mert hisz ő a nemzet miniszterelnöke is, nemcsak a koronae, sőt inkább a nemzeté.

Arra kérem tehát, méltóztassék t. miniszterelnök ur, jutalmul ezért a törvényjavaslatért — ha már a többség becikkelyezi — egy kis artatlan ideális örömet szerezni ennek a magyar nemzetnek. És pedig nem egyéb az, mint egy törvényes óhajlás, mert hisz ez a képviselőház már másodszor e határozat utóljára az én indítványomra határozta el az a ház Bereg és Zemplén vármegye feliratára — ez őt pedig 52 vármegye kívánta — II. Rákóczi Ferenc és Bercsenyi halmvainak hazaboztatását. (Élénk helyeslés és tetszés a szélső baloldalon.) Ezáltal nagy örömet szerezne a magyar nemzetnek. Hiszen az egyik nagy szabadsághősnek, Kossuth Lajosnak hamvai már a baza földjében nyugosznak; annak a másik agy, nemes és őnzetlen szabadsághősnek, II. Rákóczi Ferencnek hamvait is részesítsék hasonló kegyeletben. Azt hiszem, a bécsi nagy örömben a háznak ezt a határozatát is talán végre lehet hajtani, s hogy ezt miképpen lesz e-zközölhető, lejjobban tudhatja a t. miniszterelnök ur.

Színház.

Párbaj színházi cikk miatt. Dr. Gulyás István lapunk munkatára e rovatban a „Balek” első előadásán megróttá azon fiatal

embereket, kik Kállay Lujza mellett feltűnően tűntek. A tűntetők nevében erre Lovas Károly kereskedő elégtételt kért lapunk munkatársától. Mi a magunk részéről egy nyilatkozattal akartuk az ügy élet elválni, a mely nyilatkozat szerkesztői aláírással lapunk szerdai számában meg is jelent. A kereskedő ifjak azonban ezzel nem elégedtek meg, s így dr. Gulyás István a kért elégtételt készséggel megadta. Csütörtökön délután vivot meg Lovas Károlylyal, kit az első összecsapás után kézfejen megvágott. A segédek erre a párbajt beszüntették, így az ügy a lovagosság szabályai szerint befelyezést nyert.

Kirabolt uriaszony.

— Rabló támadás Nemes Zoltánné ellen —
— S-ját tudósítónktól —

Debreczen, nov. 10.

Debreczen város bünkrónikájában páratlanul áll az az eset a mely tegnap este városunk egyik köztisztviselőjében álló uriaszonyával Nemes Zoltán vármegyei aljegyző feleségével Rasó Gyula alispán leányával történt. A fiatal uriaszonyt tegnap este 6 óra után nyílt utcán megtámadta egy még eddig ismeretlen férfi és egy nő, s kirabolták. Az eset rettenetesen fölháborító, s példátlanul áll városunkban Közbiztonsági viszonyainkat rendkívül jellemzi, s anyak a zsugoriságnak egyik ijesztő következménye, mely e nagy város rendőrségének létszámát nem akarja garasoskodásból felemelni. Tanulhat belőle mindenki a kit illet, s egyszerűen el lehet készülni rá, hogy legközelebb hasonló sorban részesül.

A gaz rablótámadásról tudósítónk a következőket írja:

Nemes Zoltánné tegnap este hat óra után Szappanos-utcai házuktól a Burgundia utcán keresztül édes apjához, Rásó Gyula kir. tanácsos házához indult. Áthaladt a Csapo-utczán, mikor a Rákóczy-utca 4-ik számú ház előtt a sötétből egy férfi ugrott mellé s megtámadta.

Nemes Zoltánné segítségért akart kiáltani, de már nem volt ideje. Mert abban a pillanatban egy nő is mellette termett, s száját egy kendővel fogta be.

A gaz népség mikor az uriaszonyt védtelenre tette kikuratta zsebeit. Hamarosan megtalálták pénztárczáját. A benne levő 25 forintot kivették, s azon ott a helyszínen megosztották. A pénztárczát szétlöpve az utca sarába dobták.

Mikor látták, hogy Nemes Zoltánnénál nincs több pénz, hirtelen elengedték. A férfi a kenyéripacz, a nő pedig a Csapo-utca felső része felé rohant.

A kétségbeesett urinó csak most tudott segítségért a rendőrről kiáltani. Rendőr került is elő az ipariskolából, s üldözőbe is vette a férfit, de már nem érte utól. Az asszony természetesen bántatlanul menekült el.

Az esetről a rendőrség rögtön jelentést vett fel. Az összes rovtott csavargókat gyanuba vették, de azok, akik tettesek lehetnek volna, ez idő szerint egytől egyig a rendőrség és az ügyesség foglyai. Így a rendőrség még most tapogatózni kénytelen, de valószínű, hogy hamarosan nyomra jut.

A vakmerő támadók ajdulakodásban egy vendégben használni szokott számoló ezédulára vagy husz Debreczenben ismert név van felírva. Valószínű, hogy ezek is kizsemelt áldozatok.

A Debreczenben megszokott lámpanelküli utcákban miért ne lehetnének ők is legközelebbi áldozatok?

HIREK.

* **Istentisztelet.** Holnap vasárnap az ev. ref. templomokban a következő lelkészek tartanak istentiszteletet: Nagytemplomban: Biró János s. l. Kistemplomban: Kovács Zsigmond s. l. Kossuth-utcai templomban: Mitrovics Gyula. Ispólyi templomban: Bede László s. l. Szegényháza: Hajdu Zsigmond püspöki titkár. — Az ágost. hitv.

ev. templomban d. e. 10 órakor Materny Lajos főesperes tart istentiszteletet.

*** A Csokonai kör Vörösmarti ünnepélye.** A Csokonai kör tudvalevőleg november 17-én minden évben megszokta ünnepelni Csokonai Vitéz Mihály születésének évfordulóját. A magasztos évforduló ez évben csaknem t. l. alkalmat ama ósiai ünnepélyvel, a melyet a Szózat halhatatlan költőjének emlékére rendeznek országshoz. A Csokonai Kör, hogy a Szózat költőjének ünnepélye még magasztosabb legyen a Csokonai születésnapjának emlékünnepélyét a Vörösmarty ünnepével együtt fogja megtartani november 25-én a »Bika« szálló dísztermében. Az ünnepély a délelőtti órákba lesz megtartva, programjának előkelőségeért és kiválóságaért a Csokonai-kör kezkesedik.

*** Műpártoló egyesület Debreczenben.** A képzialtis ügyével a Csokonai Kör választmányi ülése is foglalkozott tegnapelőtt. Egész lelkesedéssel karolta fel a nemes eszmét, s tagjait felhívta, hogy a képzialtitást úgy erkölcsileg, mint anyagilag támogassák. Egyben elhatározta a választmány, hogy a képzialtisok állandóságában mozgalmat indít. Leghelyesebbek találta egy műpártoló egyesület megalakítását, mely a maga hatáskörében intezze Debreczen képzőművészeti dolgait. A választmány a műpártoló egyesület megalakítására legközelebbi mozgalmat indít. Reméljük, hogy a város közönsége rokonszenvvel fogadjja a Csokonai Kör törekvéseit.

*** Csokonai műveinek új kiadása.** Dr. Boldizsár Kalman r. kapitány, a mint azt már említettük beadványt intézett a Csokonai Körhöz foglalkozzék Vitéz Mihály munkáinak új teljes kiadásának gondolatával s azonkívül Csokonai munkáinak népszerű kiadásával. A kör választmányva legközelebb foglalkozott a kérdéssel s dr. Boldizsár beadványát mindenben megeléve tette. A választmány is szükséglet látja annak, hogy Csokonai műveiből teljes és népszerű kiadás rendezessék. A dolog részletes tanulmányozásait s kész terv egybeállításába kiküldte G e r e s s y Kalman elnöke alatt: K o m l ó s s y Arthur, dr. B e n e d e k János, dr. G u l y a s István, dr. F e r e n c z Gyula, dr. K a r d o s Albert, S á r v á r y Lőrincz és az indítványozó dr. B o l d i z s á r Kalmanból összeállított bizottságot azzal a hozzáadással, hogy működéséről a januári választmányi ülésen tegyen jelentést.

*** A képzialtis Debreczenben.** Hétfőn nyílik meg a debreczeni képzialtis a városbaza nagytermében. Szögletes, kapocsos veri fel a nagyterem csendjét, kipirult, felgyűrt ingujjú munkások tarolják össze az állványokat, s igyekeznek Bosznay tanár festőművész vezénylete alatt a képeket kellő és helyes világításban elhelyezni. Nagyobb szabású alkotás kevés lesz a tarlaton, tekintve, hogy a cél maga az, alkalmat nyújtani a vidéki közönségnek kisebb méretű, de nagy becsértékű képeket olcsóbb áron vásárolni. Hogy maga a tárlat figyelemreméltó azt főlegies mondanom, Holnap délelőtte már nagyjában kesze lesz, s ekkor fogják megtekinteni a sajtó képviselői, úgy a megnyitás délelőttén, már szakszerű tudósításokat olvas közönségünk, mely hiszük, legnagyobb mértékben támogatja az üdvös kezdeményezést nemcsak látogatásával, de művásárlásaival is.

*** Fazekas Mihály siremléke.** A tanuló ifjuság tudvalevőleg mozgalmat indított az iránt, hogy F a z e k a s Mihálynak a »Ludas Matyi« szerzőjének emlékkő állíttassék sirja fele. E mozgalommal a Csokonai kör választmányi ülése legutóbb foglalkozott, és határozatilag kimondta, hogy helyesli a tanuló ifjuság mozgalmát, s a maga részéről szintén hozzájárul az emlékkő felállításához.

*** Személyi hír.** V é g h Gyula tb. főkapitány ma Nagybányára utazott, a hol a Lendvay szobor leleplezésén a várost fogja képviselni, s Debreczen város koszorúját a szoborra letenni; a koszoru egyik szalagján:

»Debreczen sz. kir. város«, a másikon »Lendvay Mártonnak« felírás olvasható.

*** Állat az emberben.** Mikor Marcel Prévost, Zola realiztikus regényeit olvassuk, mikor a modern regényírás ez óriási elénk tárják Paris erkölcsi szemétdombját a magarondaságában, undokságában, mikor a »Nana«, a »Felzúzek«, a »Felneműek« egy-egy fejvételénél megborzadva tesszük le a könyvet, ha valaki ekkor szemünkbe mondana, hogy ilyenek nálunk is megtörténnek, ráronnánk, és ket kezűnkkel fojtánánk belé a szót a beszélő torkába. Pedig megtörténnek. Hála istennek nagyon ritkán, olyan ritkán, hogy képes egy-egy eset valóságos erkölcsi vihart előidézni, de megtörténnek. Felebred az állat az emberben, s allitasságának hysztikus megnyilvánulásai undorral töltik el a józan eszű embert. Ilyen szomorú dolgról ír most tollunk. S á n d o r János debreczeni munkás ember szeretőjévé tette a saját leányát. A 16 éves leány anyja lett és megborzadva bunétől s annak következményeitől, feljelentette saját édes apját a rendőrségnél. Sándor Jánost elfogták s miután a borzasztó dolog igaznak bizonyult, atkisérték az ügyészség börtönébe.

*** A »Debreczen« affairje.** Egy pár fővárosi lap nyomán a vidéki lapokban is elterjedt egy hír, melylyel két nap óta társadalmi körünk is élénken foglalkoznak.

Komjathy János színgazgató ugyanis a »Debreczen« legutóbbi színi kritikái s különösen a lapunk szerdai számában »Kémiljegyű munkatársunk tollából megjelent tréfas croquis fölött felboszankodva, sértő hangu magán levelet intézett lapunk f. szerkesztőjéhez, ki ezért lovagias elégtételt kért Komjathytól.

Szerkesztőnk részéről dr. Bakonyi Samu és Kocz Ákos, Komjathy részéről pedig dr. Magoss György és Szent-Királyi Tivadar ma tárgyalták le ezt az ügyet, mely kölcsönös felvilágosítás után a Komjathy nevében kifejezett kiengesztelő nyilatkozattal békésen elintéztetett.

Komjathy egyszersmind visszakérte és visszavette ez ominózus levelet s így a dolog minden oldalról teljes befejezést nyert.

*** Az apai szeretet áldozata.** Egy szerencsétlen emberről szóltunk, ki most élet-halál között lebeg. A gondviselés 8 gyermekkel áldotta meg, de napokban az egyik kis fia skarlátbá megbetegedett s belehalt. Az apa fájdaiban sehogysem tudott vigasztalódni, s midőn gyermekét a koporsóba tettek, a szerencsétlen apa ráesett holt gyermekére s összevisza csokolta. El akartak onnan vonni, de C m i n t e g y a e g y e d ó r a i g f e k ü d t é l e t e n g y e r m e z é n. — Most ő, a 32 éves férfi is skarlátban fekszik. Fanázial folyón s a gyermekemhez kiáltásokat halhat, ha pedig nagyszamu családjára gondol sir a szerencsétlen. Orvosa felépülésében bizik.

*** A nőegylet ülése.** A debreczeni jóékonny nőegylet november 11-én holnap ülést tart, melyre a következő meghívót bocsájtotta ki:

Meghívó a debreczeni jótékony nőegylet 1900 évi november hó 11-én délelőtti 11 órakor az Árvabáz üléstermébe választmányi ülést tart. Tárty: 1. A tervbevitel inter-nátus megbeszélése. 2. Mulatság rendezése. 3. Folyó ügyek.

*** Automobil közlekedés Debreczen-Nagyvárad között.** Hétfőn jeleztük lapunkban, hogy megérkezett az automobil, s hogy a részvevőtársaság a napokban próbautakat tesz s ezután megnyílik az allandó közlekedés. E hírünk kiegészítésül most következőket közöljük. Tegnap delben érkezett városunkba dr. Bardi G. fővárosi ügyvéd a részvevőtársaság jogügyi tanácsosa s este érelketét tartott dr. Szentpályi Béni orvos lakasán, a hol a sürgősebb teendőket állapították meg. Elhatározták, hogy 8 napig díjtalanul viszik a közönéget Nagyváradra s hogy még ez év folyamán indítják meg rendszeresen a közlekedés. A vallási bizonyára nagyban emeli majd a két szomszéd város idegenforgalmát, s mint azt már többször hangsúlyoztuk, külföldösen kereskedelmi szempontból lesz fontos a gyors és kényelmes utazás.

*** Erzsébet királyné emléke.** Boldog emlékü Erzsébet királyné halála után Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter elrendelte, hogy Árpádházi szent Erzsébet nevenapját, november 19-ét, szintül minden iskolában ünnepeljek meg s egyszersmind jó királynénak emlékenek. A szekesfőváros iskoláiban már nagyban készülődnek a gyászünnepek megtartására. Az évforduló napján a templomban gyászistentisztelet lesznek, amelyekben résztvesz az ifjuság. Templom után az iskolák dísztermében rendezik az ünnepélyeket, emelyeken a tanárok beszédekkel, a növendékek pedig énnokkal és szavallatokkal vesznek részt.

*** Lapunk mai számához melékeljük a debreczeni új pénzintézet »K o r o n a t a k a r e k é s h i t e l s z ö v e t k e z e t « alirási felhívását.** Felhívjuk rea olvasóink figyelmet, mert annak tartalma azt mutatja, hogy alapítói közérdekből komoly és közgazdasági viszonyaink javítását előmozdító céllal üztek ki feladatukul. A szövötteket a közönség körében nagyon jó fogadtatásra taált mert a társadalom minden rétegeből már eddig is nagy számmal léptek be tagok, kik már közel 2000 törzsbetétet jegyeztek. A szövötteket működésévt 1901. januárius elsején kezdi meg. Üzleti helyisége Egyháztér Kola féle házban lesz, addig is azonban a tagok fólvetelre az alirási felhívásban foglalt módon történik.

*** Versenyárgyalás a 39. gyalogezrednél.** A pavillon-laktanyában f. hó 26-án d. e. 9 órakor zárt ajánlatbani versenyárgyalás lesz az 1901. január 1-től december 31-ig szükséges 100.000 kg. marhahús 3000 kg. disznóhús, 1000 kg. disznózsir, 100.000 kg. burgonya, 50.000 kg. liszt, 10.000 kg. só, 8000 kg. rizs, 15.000 kg. bab, 500 kg. árpakasa, 600 kg. lekvár, 1000 kg. tarhonya, 1000 kg. lebbencs, 2000 borsó, 1500 kg. buzdara, 500 kg. zsemlyemorzsa, 3000 kg. savanyu káposzta, 600 kg. mák, 2000 kg. cukor, 500 kg. kávé, 300 kg. paprika, 100 kg. bors, 100 kg. fahéj, 100 kg. kömény, 2000 kg. hagyma, 1000 kg. köleskása, 1000 kg. lenese, 10 kg. babirlevél, 600 kg. tehénturó; 3000 liter tej, 3000 liter ecet, 5000 drb. safrány, melyre vonatkozó ajánlatok 100 kor. bánatpenzzel legkésőbb f. hó 26-án d. e. 9 órakor az élelmezési bizottságnak átadandók, később vagy sürgőnyileg érkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek, a szállításra vonatkozó feltételi könyvek naponkint d. e. 9—12-ig és d. u. 2—4 óráig a Pavillon-laktanya V. számú épülete 92-ik számú irodahelyiségében megtekinthető.

KOSMIN
A ki egyszer használja,
mindég használja!
A ki KOSMINT még nem
használta, az próbálja,
mert feltétlen legjobb a
száj- és fogaknak.
Üvege 2 kor. Mindenütt
kapható.
Főraktár Török József gyógy-
szertára Bpest.

* **A Csokonai Kör a Vörösmathy ünnepélyen.** A Csokonai Kör tegnapi esti választmányi ülésén elhatározta, hogy a december 2-ikán artando székesfejérvári Vörösmarty ünnepélyen magát G e r e s i Kálman elnökkel B e n e d e k János titkárral, és dr. K a r d o s Albert választmányi taggal képviseltesse.

* **Értesítés.** Mindazok, kik a «B i k u r - C h ó l i m» debreczeni betegsegélyző egyesület kötelekébe rendes vagy pártoló tagokul belépni szándékoznak, értesítettnek, hogy az alapszabályok 35. § a. pontja értelmében f. é. november 8-tól december 8-ig a bekebelezési díj elengedése mellett az egyesületbe beléphetnek. Jelentkezhetni a «Pásti-utcai» templom épületében levő jegyzői hivatalnál, naponta d. e. 10—12 óráig. Debreczen, 1900. november 7. R o s e n b e r g József, elnök.

* **Svéd torna órákat** tartok naponként délután 4—5-ig leányoknak; 5—6-ig fiúknak. Felőtteknek megbeszélés szerint. — **Dr. Szász Adolf** Kossuth utca, 9 szám.

* Tisztelettel kívánom értesíteni a czimbalmot tanulni óhajtókat, hogy ez idényben is elfogadok **czimbalom tanulókat kezdettől művészi fokig**, tetszés szerint ugyisintén a legalaposabb **czimbalom hangolásokat** elfogadom. Lakásom: **Széchenyi-utca 8 sz.** Értekezhetni déli tízenkét óra után mindennap. Teljes tisztelettel **Vad István**.

* **Kiválóság elismerést nyer.** A párisi világkiállításon lefolyt verseny b bizonyította, hogy mily óriási haladást tett az utolsó években a varrógép-ipar és hogy ép a Singer Co. mennyire érte meg tartani azt a tiszteletet gerjesztő posztit, melyet ezen ipar ágban annak létesítése óta elfoglalt. Így a párisi világkiállításon most ismét a legmagasabb kitüntetésben részesült. A nemzetközi jury, a kiállított eredeti Singer varrógépeket, amelyek nemcsak hazai használatra szolgálnak, hanem a kézmű és ipar minden terén kitűnő segédesszökönek bizonyultak, 3 érmen kívül, a kiállítás legmagasabb díjával, a «Grand Prix»-val tüntette ki, kitűnő szerkezet, kivitel és munkaszolgálat, valamint a gépek föl szerelése és használhatóságaért mindennemű hezi és ipari varrási munkákhoz.

* **Ha nagy gondtól akar megszabadulni,** hogy mit vegyen karácsonyi és újvi ájandékokat férfiak részére tekintse meg Schwartz Danie! dohányzó eszközönlegességi üzletét a Bika szálló épületében, hol csodálatra méltó olcsó árban és rendkívül nagy választékban minden elgondolható dohányzó eszközök kaphatók.

* **A kitarítás.** Az életben már sok nagyon sok kísérlet eredményre vezetett, ha kellő kitarítás támogatja a kísérletezést, A mindennapi életben a legtöbb vállalkozás többnyire azért nem sikerül, mert ha nem mutatkozik azonnal eredmény, a vállalkozóknak még akkor is kifogy a türelmük, ha azt látják, hogy csak a jövőben lesz meg a biztos siker. Így vagyunk az osztálysorsjátékkal is. Sok, nagyon sok a nyerevények száma; csak-hogy mindenki egyszerre nem nyerhet főnyereményt, azonban, ha a kitarításra is szült helyezünk, akkor az eredmény nem fog elmaradni. Batran állithatjuk, hogy a mi magyar osztály sorsjatekunk az egész világon a legjobbak közé tartozik. A buzasok már november hó 15., és 16-án kezdődnek és a sorsjegyek árai a következők; egy nyolczad sorsjegy 75 kr., egy negyed sorsjegy 1 fr 50 kr. egy fél sorsjegy 3 frt, egy egész sorsjegy 6 frt. A sorsjegyvásárló közönségnek ajánlatos, hogy sorsjegyeit megbízható helyen vásárolja. A

Török A. és Tsa bankháza Budapest. Váczi-kört 4/a mindama előnyöket biztosítja vevőinek, melyeket egy szolid, realis és megbízható cégétől elvárhatunk és így bátran és bizalommal vásárolja e különben is szerencséséről ismert cégénél sorsjegyeit.

* **A Szenásy, Hoffmann és Tsa cég,** Budapest, IV. Bécsi-utca 4. sz. a., ez évi november 15-től december 31-ig nagy alkalmi eladást rendez selyemkelmék, bársonyok, angol mosóselymek, lyoni foulardok, japónais és kínai selymekből s kéri t. czimet, hogy e karácsonyi kiállítást becses látogatásával megtisztelni sziveskedjék.

* **Csak 4 kororáért 200,000 korona** nyerhető. Különösen kedvező nyeresi estélyeket nyújtanak az Ö Felsege által engedélyezett új állam-sorsjáték sorsjegyei. minthogy 18,122 sorsjegy 418'640 korona készpénzben kerül egyszerre sorsolásra és a főnyeremény 200,000 korona. Állami felügyelet és kezesség. Minthogy e 4 koronás sorsjegyek előreláthatólag gyorsan elfognak, ajánlatos hogy ily sorsjegyekre szóló megrendelések a Nemzeti Pénzváltó Részvénytársaságnál (Budapest, Gize! a-tér Haas-palota) mielőbb, de legkésőbb 8 napon belül beküldessenek. — A nevezett Intezetnél osztálysorsjegyek is kaphatók eredeti áron és megjegyezzük, hogy ez egyuttal az ország legnagyobb osztálysorsjegy elárusító helye, mely a sorsjegy-vevőknek a legnagyobb előnyöket és biztonságot nyújtja.

* **Prerauban** (Morvaország) folyó év szeptember 26 án oly borzasztó jégeső volt, a melyhez hasonlót még a legöregebb ottaniak sem emlékeznek.

Több mint 20 perczig galambtojás nagyságu jégek estek, melyek az egész város ösz-

szes házainak közönséges üvegezésű tetőablakait b zúrták.

Kivételt csak a Weigl I. cs. és kir. udvari kecsigyár «S i e m e n s» sodronyüveg ablakai képezték, melyek a Neusattel-féle elbogeni (csehországi) üvegyár sodronyüvegtáblaival ellátottak voltak, ezekben kár nem történt.

Ez is bizonyítja, mennyire e lentálló képességű és törhetlen a s o d r o n y ü v e g és ez az oka, hogy az általános érdeklődést magára vonta, mint ahogy meg is érdemli.

* **A gyomor betegségei** igen különböző rosz indulatu formákban mennek át, különösen, ha jelentéktelenebb gyomorbajok ellen mit sem használunk. Ilyenek ellen mindig kellene valami házi szert kéznél tartani. Kitűnő hatásnak bizonyult e tekintetben dr. Rósa balzsamján mely-t Fragner B. gyógyszer-tára Prágóban 203 III. készít. Kapható minden gyógyszer-tárában. (Lásd a hirdetést.)

* **Fertőző betegségek ellen,** melyek leginkább az egészségtelen ivóvíz által terjesztetnek, biztos óv-zer a tiszta egészséges ásványvíz. Felhívjuk tehát olvasóink figyelmét a «Kristály Szt.-Lukácsfürdői hegyi forrás hirtetésére.»

Kosárfüz eladás.

A székelyhidi uradalomban 4 faj é. p. Salix viminalis, S. hippophafoia, S. uralensis és S. amigdalina

kosárfüzdugványok

ezre 2 koronáért eladók.

Új női divat-terem megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy **Piacz-utca 65. sz., Czégely-házban, a Miklós-utca sarkán**

Maison Steiner cég alatt

női divat-termet

nyitottam, a hol is megrendelésre a legutóbbi divat szerint **női ruhák, blousok, jouponok: colliék** stb. mérsékelt árszámitásban készíttetnek.

Tekintettel a arra, hogy tapasztalataimat és szakképzeltségemet Budapesten a legelőkelőbb műtermekben szereztem és csakis elsőrendű munkaerőt alkalmaztam, biztos reményem van, hogy t. megrendelőim legkényesebb izlésének is megfelelehetek.

Kérem a n. é. közönséget, hogy próba-megrendeléseivel megtisztelni kegyeskedjék.

Kiváló tisztelettel

Maison Steiner.

Párisi világkiállítás 1900.

A nemzetközi bíráló bizottság az

eredeti **SINGER** varrógépeket

GRAND PRIX

a legmagasabb kiállítási díjjal tüntette ki.

Singer Co. varrógép részvénytársaság.

Debreczenben.

Bérbe adó

a debreczeni határban, elepi pusztán egy **32 nyilas** kintű szántóföldből álló **tan-yabirtok** gazdasági épületekkel kellően felszerelve 1901. október 1-től 3 vagy 6 évre. Bővebb felvilágosítást ad **Berger Mór** Széchenyi utca 13.

Legjobb minőségű

Gyümölcs-főzelék-hus

KONZERVEKET

ajánlja a

CONSERVEN-AKTIE-GESELLSCHAFT,
előbb Jos. Ringler's Söhne, cs. és kir. udv. szállítók

Bozen (Dél-Tirol.)

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Fenti készítmények a legtöbb előkelő csemegéüzletben kaphatók.

A védjegyre tessék vigyázni!

BRADY-féle

Máriaczei gyomorcsseppek

nagyszerűen hatnak **gyomor bajoknál**, nélkülözhetetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű.

A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, bűzös lehelet, fel-fujság, savanyu felbűffogés, hasmenés, gyomorégés, felesleges nyálkakiválasztás, sárgaság, undor és hanyas, gyomorgörcs, szűkös.

Hathatos gyógyszernek bizonyult fej-fajásnál, a mennyiben ez a gyomortól származott **gyomortulterhelésnél**, etelekkel és itatókkal, **giliszták**, **majbajok** és **hämorrhoidaknál**.

Említett bajoknál a Brady-féle **MÁRIACZELLI GYOMORCSEPPEK** évek óta kitűnőeknek bizonyultak, amit száz meg száz bizonyítvány tanúsít. Vetelnél csakis **Brady-féle Máriaczei gyomorcsseppek** kerendők és vigyázni kell, hogy az a fenti védjegy és **aláírással** ellátva legyen és arra, hogy a **regi birnevű valódi** Brady-féle Máriaczei gyomorcsseppek üvege 40 krba, kettős üvege 70 krba kerül, holott a **nem valódi, utánczott és csekély értékű**, olcsóbb árban, többnyire 35 krért árusítatik.

Carl Brady, Apotheke zum „König von Ungarn“ Wien, I. Fleischmarkt 1.

Magyarországi foraktár: **Török József** gyógyszer-tára **BUDAPEST**, Király-utca, 12 sz.
KAPHATÓ DEBRECZENBEN: Tóth Bela, Mihalovits Istvan, Dr. Rotschnek V. Emil, Tamasz és Balazs gyógyszerészeknél. — **DIÓSZÉGEN:** Vaday Ignác, **ÉRMIHÁLY-FALVÁN:** Mátyás István, **HADHÁZON:** Farkas Ödön, **KABÁN:** Horváth Kálmán gyógyszerészeknél.

Gyomorbajban szenvedőknek!

Mindazoknak, kik meghűlés, vagy a gyomor tulterheléséből, hiányos, nehezen emészthető, nagyon meleg vagy nagyon hideg ételek élvezésétől, esetleg rendetlen életmód által gyomorbajt, mint

gyomorkatarrhust, gyomorgörcsöt, gyomorfájdalmakat, nehéz emésztést, vagy elnyálkásodást kaptak, itt ajánlunk egy jó háziszert, melynek bámulatos jóhatása már évek óta kipróbálva van. Ez az úgynevezett

Hubert Ulrich-féle gyógyfűbor.

Ezen gyógyfűbor kiváló gyógyhatásának bizonyult gyökerekből és jóborból készült, erősíti és élénkíti az emésztőszervezetét az embernek. E gyógyfűbor megszünteti az emésztési zavarokat és elősegíti a vér egészségességét.

E gyógyfűbor alkalmas időben használva, már csirájában elfojtja a gyomorbajt. Ez okból nem szabadna késni ennek használatával. A **fejfájás, felbűffogés, felvívódás, gyomorégés, rosszullet, hanyas,** melyek az idült gyomorbajosoknál a leghevesebben fellépnek, gyakran már az első ivás után eltűnnek.

Székrekedések és ennek kellemetlen következményei, mint **szorongás, kolika-fájdalmak, szivdobogás, álmatlanság,** valamint májvérzések, a lépdaganatok és aranyér fájdalmak, e gyógyfűbor által megszüntetettek. Az **emésztetlenséget** megszünteti és eltávolítja a gyomorból az alkalmatlan anyagokat.

Sovány, halvány arc, vérszegénység, gyengeség rendes következményei a rossz emésztésnek, továbbá a hiányos vérképződés és beteges állapot a májban. **Étvágytalanságnál** kapcsolatban **ideges lehangoltság és kedvetlenséggel,** valamint a **gyakori fejfájás és álmatlan éjszakák** miatt sokan tönkrementek már. —

A gyógyfűbor a már elgyengült életerőnek új tápot ad. E szer fokozza az étvágyat, elősegíti az emésztést és táplálást, élénkíti az anyagcserét és vérképződést, az izgatott idegeket megnyugtató és új életkedvet ad. — Számos elismerő és köszönő irat bizonyítja ezt.

A **gyógyfűbor** üvegekben kapható 1 ft 50 kr-ért a debreczeni gyógyszerárakban. E gyógyszerárak 3 üvegenként megrendelésre az ország minden részébe szállítanak. Kapható továbbá: Bagamér, N.-Léta, Derecske, Vámos-Pécs, Hosszu-Pályi, Konyár, Sámson, Szoboszló, Kaba, Földes, Nádudvar, B.-Ujváros, H.-Böszörmény, Hadház, Balkány, Érmihályfalva, Székelyhid, Diószeg, P.-Ladány, Egyek, Csege, T.-Polgár, H.-Nánás, Ujfehértó, H.-Dorog, B.-Szt.-Mihály valamint Magyarország minden nagyobb és kisebb városában.

Utánzásoktól óvakodjunk!

Kérjünk mindég

Hubert Ulrich-féle gyógyfűbort.

Az én gyógyfűborom nem titkos szer, alkotórészei a következők: Malagabor 450.0. Borszesz 100.0. Glicerin 100.0. Vörösbőr 240.0. Vörös berkenye nedv 150.0. Cseresznye nedv 320.0. Manna 30.0. Aniskapor, Anis, Helénagyökér, Amerikai gyógy-gyökér, Gentiana gyökér, Kalmus gyökér aa 10.0. Ezen alkotórészek összekeverendők.

Nelkülözhetlen és felülmulthatlan, hatásában csatlhatatlan.
Világezzik, kivitel minden országba,
Chief-Office 48. Brixton-Road, London S W.

A legmegbízhatóbb, legjobb s az egész világon dicsért és legkeresettebb háziszert a gyógyszerész

A Thierry balzsama.

Felülmulthatatlan minden mell-, tüdő-, máj és gyomor bajokban, valamint minden belső betegségnél. Külsőleg a legeredményesebb

— sebgyógyító szer. —

Csak akkor valódi, ha az üvegen, az egész művelt világon bejegyzett

zöld „APÁCSA” védjegy van és ha az ön elzáron a cég, valamint a szók: **Allein echt** bepréslve látszik. Évi termelés bebizonyíthatólag 6 millió üveg. Postán, bérmentes szétküldés, 12 kis üveg vagy 6 dupla üveg **4 korona.** Egy próba üveg a szón: a tit utasítással és a főraktárak jegyzékére **1 kor. 20 fillér.** — Szétküldés az összeg előzetes beküldése mellett

A. Thierry centifolia kenőcse

(csodakenőcsnek nevezik).

utólérhetetlen szívó erejű és gyógyhatású. Operációkat többnyire feleslegessé teszi. E kenőcsrel egy 14 éves gyógyíthatatlannak tartott esontszut, ujabban pedig egy 22 éves nehéz rakszerű bajt gyógyított meg. Antiszeptikus hatású és mindenféle gyuladásoknál, sebeknél gyorsan enyhíti és eloszlatja a fájdalmakat, biztosan eltávolítja az idegen anyagokat. Egy tégely az összeg e öz tes beküldése mellett **1 kor. 80 fillér.** Nagyobb rendelmenynél olcsóbb. Kimutatható évi termelés 100.000 tégely.

Mindkét szerről egész könyvtár áll, elismerő és köszönő iratokból, a föld minden országából rendelkezésre. Kerülendők az utánzatok és vigyázni kell a cégelyen beégetett cegre: „Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry”. A hol főraktár nincs, ott directe kell rendelni, nehogy hamisításokat szerezenek be. A czim a következő:

Apotheker **A. Thierry Fabrik Pregradában**
Rohitsch-Savanyukut mellett.

(A cs. k. állami hivatalnokok szövetségének szállítója.)
(Contractor of the War-Office and The Admiralty, LONDON.)

Kufeké-féle gyermektisztító

Magyarország, Auszria, Németország, sat. legelső hozzáértői a jajaik
Legjobb és legolcsóbb táplálkozás egészséges és belbeteleg gyermekeknek
Kapható minden gyógyszerárakban, Magyarországon és a gyárnál R.KUFEKÉ. WIEN, VI/2

Szenzációs ujdonság!

Petroleum-izzó-égő

PITTNER.

Előnye: Minden 4 Amtres petroleum tartályra alkalmazható. Átmérője felszavarható. Kezelése és szerkezete igen egyszerű. Kifogástalan kocor, szag és veszély nélküli égés, vakító, fehér fény kb. 80 gyertya lángig. Egy liter közönséges petroleum 15-16 óráig elegendő, tehát

a legnagyobb megtakarítás óriási hatás mellett. Prospectus ingyen és bérmentve.

Lenner Alfred, Bécs

VII. Schottenfeldgasse Nr. 56.

A „KRISTÁLY” Szt. Lukácsfürdői
 hegyiforrás nagy mélységből
 fakadó, állandó özzzetételű,
 igen tisztá, kalcium- és magnésium-hydrocarbonatoy
 ásványviznek minősítendő.

Kapható Debreczenben: Geréby Fülöp utóda: Csanak József, Kornhoffer József, Rickl József, Zelmos, Czeglédi Józsefné, Szabó Zsigmond, Kontsek Géza, Hirsch Ferencz, Felegyházi Janos, Göczey István, Tóth Kálmán, Róth Antal, Mayer József, Leidenfrost G., Bekés Emil, Bán László, Varay Janos és Varay Jozsef jól felszerelt fűszer, csemege és ásványviz kereskedésében.

„Több száz kiváló orvos által ajánlva.”
A legizletesebb és legolcsóbb ásványviz.

Tisztelt asszonyom!
 A világ legcélszerűbb és legkedveltebb mosószere a valódi „**Lessive Phénix**” mosópor, a mely a legtöbb kórházban, gőzmosodában, kolostorban, nyilvános nitétek és előkelő háztartásokban nagy előszere teittel használtatik.

Lessive **Phénix**

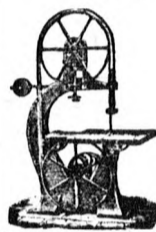
Egy próba a valódi „**Lessive Phénix**” mosóporral

meggyőződött a rendkívüli előnyökről, pénz-, idő- és személyzet megtakarításról és a ruha rendkívüli tisztaságáról.

Tisztelt asszonyom!
 Kérjen csakis valódi „**Lessive Phénix**” mosóport, mely minden fűszerkereskedésben és drogueria üzletben használati utasítással együtt kapható.
 Igazgatóság: **Budapest, Károly-körut 19**

A valódi „**Lessive Phénix**” mosópor hazai gyártmány, teljesen chlormentes, jótállás mellett ártalmatlan a fehéreműre és csakis oly csomagokban valódi, a melyek az egyedüli tulajdonos **J. Picot, Paris.** aláírásával vannak ellátva. Számtalan elismerő levél.

Hespe és Társa gépgyára,
 Ottensen—Hamburgban.

Mindennemű legújabb és legjobb szerkezetűek bizonyult különlegességi

famegmunkáló gépek

gyártási telepe, Készit: keretfűrészeket, vízszintes keretfűrészeket, rongszagfűrészeket, keelő, eresztő, hornyoló és árkoló gyalugépeket 1, 2, 3, 4 és 5 késtengelyvel, marót és furó-gépeket stb. Teljes berendezések parketgyárak, waggongyárak, ácsműhelyek, esztergályosok, kocsi gyár k stb. részére. A kisipar részére mindennemű gépek kéz- és lábüzemre.

Legnagyobb különlegességek hordó és kádgépekben csomagoló-hordók, bor, sör stb. hordók gyártására, nemkülönben a legkülönbélebb, legújabb segédgépek. Prospektusokkal, ajánlatokkal, valamint mindenféle fölvilágosítással vezeté képviselőnk

Bruck Károly,

Budapest, VI. Teréz-körut 25. szolg. ál.

Táncziskola.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy

az új tanfolyamot

megnyitottam az iparosok részére a „**KORONA**” című táncteremben (Csapó-u. 17.).
F. é. november 5-én pedig kizárólag polgári colont nyitottam.

Tandij 5 frt, zenedij 2 frt.

Beiratásokat elfogadok a mai napotól ugyanott.

Maradtam tisztelettel

Schaf János

táncitanító.

Schneider-féle Páfrány-tokocskák, (Galandóssal-hajtó.)

Millió embernek a szor visszaadta teljes egészségét!

Kik galandfőregben és gyomorhajban szenvednek.

Védjegy.

Pánt ikagiliszta fejestől,

a páfrány-tokocskák által fájdalom nélkül, jótállás mellett a legrövidebb idő alatt (6 perc alatt) teljesen elhajtatik. Ezen kitűnő gyógyszer fájdalom nélküli gyors és biztos eredményeért jótállás nyújtatik. Nem árt, ha pántlikagiliszta féreg nincs is jelen. Az életkor megjelölendő. **Törvényesen védve.** Egy eredeti doboz pontos használati utasítással a bel- és külföld részére 4 frt postai utánvétellel vagy 3.50 előre való beküldésével. **A pántlikagiliszta tünetei a következők:** Az arcz halványasárga, bágyadt tekintet, kék szemkarikák, lesoványodás, elnyálkásodás, bevont nyelv, emészthetlenség, étvágytalanság felváltva mohó étvágygyal, gyakori rosszullet vagy éppen ájulások s szédülés főleg éhgyomornal, egy gombolyag felszállása egész a nyakig, nyálösszegyülemés, a test megtagadása, gyomorsav, gyomorsav, gyakori felbűfögés, bélgörcs, hengergetés, hullámszerű mozgások, szuró, szívó fájdalmak és szúrások a belekben, szivdobogás, a vérkeringés rendtelenségei, különösen nőknél, gyakori véletlenül beálló főfájás, a buskomorságra való hajlam, életuntagság és a halál óhajtsa.

Egyedül valódi kapható: **SCHNEIDER JÓZSEF** gyógyszerésznél, **Resicán, Fű-utosa 49.** (Délmagyarország.)

Ő csász. és apost. kir. Felségének legfelső elhatározása folytán.

A közös katonai jótékonycélokra szánt XXI. cs. kir. államsorsjáték.

Ezen — Au-ztriában törvényszerűleg engedélyezett — egyedüli **pénzsorsjáték** készpénzben 18.122 nyereményt tartalmaz 418.640 korona értékben.

A főnyeremény 200.000 koronára rug.

A nyeremények kifizetéseért a cs. királyi lottójövedék kezekedik. **A húzás visszavonhatlanul 1900. é. dec.13-án fog megtartatni.**

Egy sorsjegynek ára 4 korona.

A sorsjegyek Bécsben a cs. kir. államsorsjáték osztályánál I. ker. Rfemer-u. 7. sz. alatt, lottógyűjtődékekben, dohánytözsdékben, adó-, posta, távirtda és vasuti hivataloknál, váltóüzletekben stb. kaphatók. — Játéktervek sorsjeggyevők részére ingyen adatnak ki.

A sorsjegyek portómentesen küldetnek szét.

A cs. kir. lottójövedéki igazgatóság allamsorsjátékok osztálva.

Nagy karácsonyi és ujévi selyemáru eladás Szénásy, Hoffmann és Társa

lyoni és párisi selyemkelme különlegességek áruházában
BUDAPEST, IV. kerület, Bécsi utca 4-dik szám.

Kezdődik november tizenötödikén és tart december végéig.

A többek között a következő árak kerülnek eladásra:

Liberty merveilleux, tiszta selyem, több mint 150 színárnyalat mét. 78 kr.
Mosobársonyok, méterje 75 kr. és feljebb
Lyoni foulard japon és chinai selyem, méterje . . . 58 kr. és feljebb

Mosóselyem, valódi mosható, 80 cm. széles, méterje 95 kr. és feljebb
Taffetas, csikos és kockás, garant. tiszta selyem . . . 98 kr.
Fekete mintázott selyem, garant. tiszta selyem, . . . 85 kr. és feljebb

Szíves figyelmébe ajánljuk maradék-osztályukat, hol blouzok, egész toilették és juponokra alkalmas maradékok rendkívül olcsó áron kaphatók. A fentebbi szabott árak nov. 15-től december végéig érvényesek. Cégünkél a tulbecslés teljesen ki van zárva, mivel az árak minden egyes cikkben számszámokban láthatók.

Vidékre mintákkal kívánatra készséggel szolgálunk.

APRÓ HIRDETÉSEK

10 szóig 40 fillér, azontul minden szó 2 fillér. A legkisebb hirdetés 40 fillér. Vastag betűkből szedett minden szó 4 fillér.

Jól jövedelmező ház

497 □ öles telekkel 17.000 frt lefizetéssel elköltözés miatt azonnal eladó. Kossuth-u. 31.

Feltűnő olcsó vetőgépek

kaphatók: Schlick-féle 15 soros 130 frt, — Umrath-féle 17 soros, 100 frt, Schutlevorth-féle 13 soros, 80 frt **részletfizetésre**. Egy 21 soros Zala Drill 230 frt. Gépek megtekinthetőek Piac-u. 26. Nagytőzsdé udvarán.

Eladó ház. A Batthyányi utca 4. sz. ház szabókézből eladó. Értekezhetni ugyanott a tulajdonossal.

Prelovsky András

ferfi szabó Debreczen, Kossuth-u. Van szerencsém tudatni, hogy az őszi és téli idényre bevásárolt gyapjuszövet ujdonságaim megérkeztek. Hazafias kötelességem tudatában bevásárlásomnál a legnagyobb súlyt a hazai gyártmányokra fektetem ugyan, de mind a mellett az eddig is keresett angol készítményekből is nagyválasztékú készlet felett rendelkezem. Elvtem a régi, vagyis a legjobb anyagból csinos szabású öltözéket olcsó árban szolgálni.

Bérbeadó vendéglő.

Halmiban [Szatmárhoz félóra], hivatalok székhelye, évi 500 forintért a **vendéglő bérbeadó**. Bővebb értesítést ad a tulajdonosné: **Bittó Fidélné** urnő Halmiban.

STEIERI **LODEN** minden tisztán és gyapjából.

Öltönyekre
Köpenyekre
Havelokra
Sportöltönyökre
Túszó ruhákra
Valamint egyenruhákra

Legdivatosabb és legjobb minőségű **posztószövetek** uri ruhák részére.

Legnagyobb raktár szövetekben **Téli kabátok részére**

Fekete és kék kammarnok.
Cheviot 3 koronától fölfelé.
Mintákat ingyen és bérmentve küld a **Kastner és Öhler Grác** cég
Postó szövetek osztálya.

Gyors és biztos segély gyomor- betegségek és azok utóbajaiban!

A legjobbnak bizonyult **HÁZISZER**, mely az emésztést szabályozza, a rendszeres vérkeringést eredményezi, a megromlott és hibás véralkatrészt eltávolítja (a mi az egész szervezetet), gyorsan és biztosan megszünteti a gyomorbajt, és pl. étvágytalanságot, savanyu felbőgést, hányási ingert, gyomor és hasbántalmat, gyomorgörcsöt, vértolulást, hámorhoidákat, női bántalmakat, belbajokat, a már 40 év óta jónak bizonyult

Dr. Rosa-féle balzsam prágai házikenőcs

FRAGNER B. gyógyszer-től PRÁGÁBAN 203-III.

Az emésztés minden munkáját új életre serkenti, egészséges és tiszta vért szerez, különben is biztos és messze földön bevált háziszser.

1 üveg 50 kr., kettős üveg 1 frt. Postán 20 krral drágább.

Kiváló fájdalomcsillapító, anti- septikus, gyógyító és a hegedést elősegítő szer.

Minden gyulladás, seb és kelés gyógyítása biztos sikerrel jár, a női mellgyulladásnál, tejrekedés és keményedésnél, a gyermek elválasztásánál, tályogok, vérkelek, pokolvar és genyedésnél, továbbá körömgennyedés és ugynevezett körömméregnél a kézujj és lábujjakon, keményedésnél, daganatoknál, mirigydaganatoknál, holttetem képződésénél stb. 50 év óta bevált.

A gyógyulás fájdalom nélkül halad a kenőcs hűsítő hatása alatt.

Dobozban 35 krrával. Postán 6 krral drágább.

Figyelem! Mindenki csak az eredeti készítményt kérje a prágai **Fragner B.** gyógyszer-től és figyeljen arra, hogy a **Dr. Rosa balzsam** csomagolásán minden részen az itt látható kerek védjegy legyen; a prágai házi kenőcs csomagolásán pedig a jobbról látható háromszögletű védjegy.

A ki egy utánczást talál és nekem bejelenti, jutalmat kap!

Elismerő levelek ezzel rendelkezésre állanak.

Raktárak Budapesten:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszer-tárban, **EGGER A.** gyógyszer-tárban.

Debreczenben kaphatók: **Dr. Rotschnek V. Emil**, **Tóth Béla** és **Mihalovits J.** gyógyszer-eszerekkel.

Főraktár **FRAGNER B.** ca. és kir. udvari szállítónál, a fekete sas gyógyszer-tára Prágában a Spornert-utca sarkán 203. sz.

Serravalló-China bor

v a s s a l,

orvosi kitünőségek által, mint **Dr. Braun** tanár, udvari tanácsos **Dr. Drasche** tanár, udv. tan. lovag **Dr. Krafft-Ebing** tanár, udv. tan., **Dr. Monti** tanár, lovag **Dr. Mosefig-Moorhof** tanár, **Dr. Nuesse** tanár udv. tan., **Dr. Schauta** tanár, **Dr. Weinlechner** tanár által gyakran használtak és legjobban ajánlják.

(Gyöngék és lábadozóknak.)

Ezüst érem: XI. orvosi congressus Róma 1894. IV. Gyógyszerész és vegyészeti congressus Nápoly 1894., Olasz általános kiállítás Turin 1898.

Arany érem: Kiállítás: Venedig 1894., Kiel 1894., Amsterdam 1894. Berlin 1895. Páris 1895., Quebec 1897.

Több mint 1000 orvosi elismervény.

Ezen kitűnő, újra élesztő szer, kiváló ize miatt különösen gyermekek és asszonyoknál szívesen vették. Üvegekben 1/2 liter á frt 1.20, 1 liter á frt 2.20 árusítatik minden gyógyszer-tárban.

Serravalló gyógyszer-tár Triesztben,

gyógyszer-áru nagybani szétküldési ház.

Alapított 1848.

Alapított 1848.

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczen, a főpostával szemben.